

Reactie ActiZ Besluit passende bijdrage huishoudelijke hulp

Graag maakt ActiZ van de gelegenheid gebruik te reageren op de internetconsultatie van het Besluit passende bijdrage huishoudelijke hulp. Onze reactie betreft primair de mogelijke personele gevolgen van dit Besluit. ActiZ constateert dat deze effecten niet meegenomen zijn in de raadplegingen tot nu toe. ActiZ adviseert daarom hier alsnog onderzoek naar te doen en vraagt tevens om een transitieperiode en aanvullende transitiemiddelen om negatieve gevolgen voor medewerkers te kunnen ondervangen (goed werkgeverschap). Dit is voor ons noodzakelijk gelet op de urgentie van behoud en doorgroeimogelijkheden voor de betreffende groep medewerkers.

Tot slot vragen wij aandacht voor de administratieve gevolgen van de voorwaardelijkheid van het tijdelijk stopzetten van de eigen bijdrage als de cliënt (langer dan een kalendermaand) geen gebruik maakt van de ondersteuning. ActiZ stelt voor die voorwaardelijkheid eruit te halen, omdat deze niet (objectief) toetsbaar is.

De verdere notitie geeft onderbouwing aan de noodzaak van een adequate invulling van de transitie.

De cijfers

Uit de Monitor Abonnementstarief Wmo blijkt het gebruik van Wmo gefinancierde hulp bij het huishouden met 112.210 personen gestegen: van 398.090 (2017) tot 510.300 (2021). Eveneens blijkt dat die stijging in belangrijke mate wordt veroorzaakt door de hogere inkomensgroepen.

Zo is volgens de vierde meting van de Monitor van september 2022 (Tabel 3, pagina 17) tussen 2018-2021 het gebruik:

- onder de inkomensgroep €40.000,- tot €50.000,- gestegen met 137,7%
- onder de inkomensgroep €50.000,- tot €100.000,- gestegen met 174,6%
- onder de inkomensgroep €100.000,- en meer gestegen met 218,7%.

Personele impact

In 2021 betrof het totaal aantal gebruikers van hulp bij het huishouden (verder: HbH) in bovenstaande inkomensgroepen 77.005. Het zijn deze drie groepen die met de stijgende eigen bijdrage geconfronteerd worden en een deel daarvan zal afzien van Wmo gefinancierde HbH en de hulp op de particuliere markt moeten gaan zoeken. Dit wordt in het concept Besluit ook expliciet erkend.

Op basis van de beschikbare gegevens kan echter geen adequate inschatting worden gemaakt van het aantal HbH gebruikers dat als gevolg van het Besluit zal stoppen met Wmo gefinancierde hulp.

Duidelijk is wel dat voor de groep die straks de maximale €255,- per maand aan eigen bijdrage kwijt is, het evident zal zijn dat veruit de meesten daarvan zullen kiezen voor de particuliere markt. Deze groep kan op basis van €255,- eigen bijdrage (op jaarbasis €3.060,- = per week ca. €60,-) immers ca. 4 uren particuliere HbH inkopen bij een uurtarief van €15,-. Ook als het loon bijvoorbeeld €18,-/uur bedraagt kan er nog ruim 3 uren hulp worden ingekocht. Gemiddeld ligt de Wmo gefinancierde HbH op 2-3 uren per week.

Ook voor de groep met een lagere eigen bijdrage dan het maximum zal mogelijk een aanzienlijk deel naar de particuliere markt uitwijken, gegeven de lagere kosten aldaar in verhouding tot een relatief hoge eigen bijdrage.

Een voorlopige inschatting die niet onrealistisch lijkt is dat van de groep van 77.005 cliënten iets minder dan de helft zal kiezen voor de particuliere markt. Deze ca. 30.000 cliënten vertegenwoordigen, uitgaande van een gemiddelde van 3 cliënten per HbH medewerker, de werkgelegenheid van **10.000** Hulpen bij het Huishouden.

De particuliere markt

De particuliere markt bestaat vnl. uit de Regeling dienstverlening aan huis (verder: RDAH), (schijn?) ZZP-schap en zwart werk. De RDAH wordt veelal geleverd via een veelheid van platforminitiatieven zoals Helpling en bemiddelingsbureaus van alfa-hulp. Kenmerkend is dat deze groep werkenden in dienst zijn van de burger, geen cao-rechten (meer) hebben, niet verzekerd zijn voor de sociale verzekeringen en geen pensioen opbouwen. Het betreft bovendien een kwetsbare groep medewerkers van veelal economisch niet zelfstandige vrouwen, die bescherming nodig heeft.

De markt voor persoonlijke dienstverlening is bovendien met onzekerheden omgeven. Zo is de RDAH door de Rechtbank Rotterdam vrij onlangs voor een alfa-hulp ([ECLI:NL:RBROT:2021:12432](#)) in strijd met het discriminatieverbod beoordeeld en heeft het Gerechtshof Amsterdam bemiddelingsplatform Helpling als uitzendwerkgever beoordeeld ([ECLI:NL:GHAMS:2021:2741](#)). De optie om ZZP-er te worden op de onderkant van de arbeidsmarkt is ongewenst en bovendien in strijd met het kabinetsbeleid (w.o. het voornemen tot een rechtsvermoeden op werknemerschap bij laag betaalde arbeid).

Het kabinet onderkent dat een deel van het huidige HbH personeel, na jarenlange conflicten met vakbonden over fatsoenlijke cao-beloning en zekerheid, weer terugvalt op een onzeker bestaan op basis van (door tal van commerciële bemiddelingsbureaus of platforms aangeboden werk) de RDAH, (schijn)ZZP-schap of het zwarte circuit. Dit staat in schril contrast met het kabinetsbeleid om werkgevers te bewegen aan werknemers meer zekerheid en vaste banen te bieden. Een beweging waar ActiZ in de nieuwe CAO-VVT 2021-2023 van harte concrete invulling aan heeft gegeven. De vraag is waarom dit kabinetsbeleid niet geldt voor Hulp bij het Huishouden. Dit wringt te meer daar de handhaving capaciteit van de Inspectie SZW en de Belastingdienst zoals bekend erg beperkt is.

Noodzaak nader onderzoek

Het is zoals aangegeven voor ActiZ onmogelijk een harde reële inschatting van de personele effecten te maken. ActiZ dringt dan ook nadrukkelijk aan op nader onderzoek naar de mate waarin huidige HbH gebruikers straks af zullen zien van Wmo gefinancierde HbH. Essentieel hierbij is wat het omslagpunt is qua kosten (uurtarief) waarboven burgers de keuze voor de particuliere markt zullen maken. Een snelle maar beperkte rondgang onder enkele ActiZ leden lijkt uit te wijzen dat het omslagpunt mogelijk rond de €15,- per uur ligt. Bij een eigen bijdrage die omgerekend dus hoger ligt dan €15,- per uur voor 2-3 uren HbH per week, is het realistisch te veronderstellen dat dit personele gevolgen zal hebben.

Belang van een transitieperiode en aanvullende transitiemiddelen

ActiZ dringt aan op een transitieperiode om de personele effecten tijdig zoveel mogelijk te kunnen dempen. Op basis van het concrete inzicht in de personele gevolgen o.b.v. het bepleite nadere onderzoek, kunnen de leden van ActiZ hierop reeds gaan anticiperen, bijvoorbeeld in het aannamebeleid van nieuw personeel resp. in de vervanging van uitstroom. Dit zal er bijvoorbeeld toe leiden dat meer personeel op tijdelijke basis wordt aangenomen. Dit schaadt het streven naar vaste banen voor onbepaalde tijd, maar het is een direct en logisch gevolg van de kabinetskeuze in het Besluit. Een geleidelijke, gefaseerde invoering van de nieuwe eigen bijdrage systematiek in plaats van integrale invoering in 2025, is daarbij wat ActiZ betreft noodzakelijk.

Als de voorlopige inschatting dat het in elk geval duizenden HbH medewerkers zal treffen juist is, dan is natuurlijk verloop onvoldoende om de personele effecten op te kunnen vangen. Gedwongen ontslagen zijn dan al snel aan de orde, evenals sociale plannen met vakbonden, toekenning van transitievergoedingen, de (on)mogelijkheden tot herplaatsing en omscholing voor banen elders etc. etc. ActiZ wijst er op dat gedwongen ontslagen complexe afwegingen en gevolgen hebben. Zo kunnen de ontslagregels ertoe leiden dat werknemers (in dezelfde leeftijdsgroep) die werken voor cliënten met een laag inkomen toch ontslagen moeten worden als ze later in dienst zijn getreden dan werknemers die werken voor cliënten met een hoog inkomen.

Bovenstaande leidt tot aanzienlijke extra kosten, die niet in de Wmo tarieven zijn meegenomen. ActiZ is van mening dat de kosten daarvan ook niet onderdeel dienen te zijn van de lokale tariefbesprekingen tussen de HbH aanbieder en de gemeente, maar deze transitiekosten een landelijke verantwoordelijkheid zijn en dus tijdelijke extra financiering vanuit het Ministerie van VWS vereist. Deze financiering kan desgewenst uiteraard wel lokaal/regionaal verdeeld worden.

Administratieve effecten

Het voorstel geeft de cliënt het recht de eigen bijdrage te pauzeren als (langer dan een kalendermaand) geen gebruik wordt gemaakt van de ondersteuning als gevolg van gebeurtenissen die redelijkerwijze niet zijn toe te schrijven aan de cliënt. Met name de voorwaardelijkheid of de pauze toe te schrijven is aan een cliënt geeft discussie en leidt tot administratieve lasten. Te verwachten valt dat aanbieders door gemeenten zullen worden gevraagd de reden van een pauze van de ondersteuning door te geven. Dit betekent extra administratieve lasten voor de aanbieders in het uitvragen bij de cliënt en het registreren. In het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK) wordt dit effect voor de aanbieders echter niet benoemd door VWS.

ActiZ stelt voor die voorwaardelijkheid eruit te halen en het feitelijk te houden dat als in enige kalendermaand in het geheel geen hulp bij huishouden is geleverd de eigen bijdrage dan vervalt.

Tot slot

ActiZ betreurt het dat de personele effecten van het Besluit in deze fase nog niet in beeld zijn. Wij hopen van harte dat de personele gevolgen uiteindelijk zullen meevallen en door anticiperend beleid geheel maar zeker grotendeels ondervangen kunnen worden. Nader onderzoek is echter noodzakelijk om tijdig en concreet inzicht in die gevolgen te krijgen. Een passende landelijke financiering voor het opvangen van de gevolgen is essentieel.

ActiZ, 5 december 2022.